

Onder de **maan**
langs de lange rivier

Voor Veronique, Farida, Malika en Berto,
vier migranten die in Antwerpen mijn pad kruisten.
Ze kwamen respectievelijk uit het oosten, het westen,
het zuiden en het noorden.

GEERT
HOSTE

Onder de **maan**
langs de lange rivier

Uitgeverij
**VRJ
DAG**

© 2018 – Geert Hoste & Uitgeverij Vrijdag
Jodenstraat 16, 2000 Antwerpen
www.uitgeverijvrijdag.be



Omslagontwerp: Mulder van Meurs, Amsterdam
Vormgeving binnenwerk: theSWitch, Antwerpen
Foto's: © Geert Hoste behalve foto achterflap © Lex Maas

NUR 402
ISBN 978 94 6001 713 1
D/2018/11.676/418
e-boek
ISBN 978 94 6001 714 8

Niets van deze uitgave mag door middel van elektronische
of andere middelen, met inbegrip van automatische
informatiesystemen, worden gereproduceerd en/of openbaar
gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de uitgever.

Onder de maan langs de lange rivier.
Zelfbeleeft avonturen van een artiest.

't Stad is van iedereen,
mijn fiets blijktbaar ook.

‘The crowd called out for more’

Procol Harum

Artikel 1

Alle mensen worden vrij geboren en moeten op dezelfde manier worden behandeld.

Artikel 13

Je hebt het recht om te gaan en te staan waar je wilt, in eigen land en in het buitenland.

Uit de Universele Verklaring van de
Rechten van de Mens
(vereenvoudigde versie van Amnesty
International)

*De auteur schenkt de royalties van dit boek aan
Amnesty International Vlaanderen.*

*Met dank aan het Red Star Line Museum
Antwerpen.*

Met speciale dank aan Trees en Els.

Onder de maan langs de lange rivier, steek ik mijn hoofd uit het kleine bovenraampje van mijn internaatkamer. Het is nacht en ik kijk op het zwarte water van de Ketelvest, een verbindingsarm tussen de Leie en de Schelde in Gent. Een openluchtriool. Ik ruik het water. De stank vooral. De stank die in de kamer en mijn kleren hangt. Die via mijn poriën ook onder mijn vel zit. Ik sta op de verwarming, een buis van zo'n twaalf centimeter diameter die, ongeveer, horizontaal langs de binnenkant van de buitenmuur loopt.

Misschien heb ik tranen in mijn ogen. Ik weet het niet meer. Tranen van heimwee, eenzaamheid, pijn. Ik ben een jaar of tien, elf en weer eens hardhandig aangepakt door een surveillant, zoals ze dat noemden in de chique school waar ik zat. De surveillant was een student Rechten die als bijverdienste waakte over een veertigtal jongetjes. Geen makkelijke taak, dat begrijp ik achteraf wel, maar hij kon nogal agressief uithalen. Die avond had hij me door de studiezaal gesleept. Heen: dertig meter aan mijn wang. Terug: dertig meter aan mijn haar. Geen wonder dat ik een grote mond en geen haar meer heb, denk ik vijftig jaar later.

Eind jaren zestig was dat de gang van zaken. Nu zou zo'n opvoeder ervoor opgesloten worden. Toen durfde een kind het niet eens zeggen aan

zijn ouders, want dan kreeg je als antwoord: je zal het verdiend hebben. Op mijn schoolrapport van het eerste leerjaar staat zwart op wit: 'Geert kan niet stilzitten,' Waarop mijn vader als antwoord schrijft: 'U moogt hem straffen!' De surveillant van toen is inmiddels burgemeester van een Limburgse gemeente. Hij speelt nog altijd een soort zelfbenoemde redder in nood. Nu eens met een kettingzaag aan de slag, dan weer als witte ridder tegen een exhibitionist. 'Om mijn dochters te beschermen,' zegt hij in de reportage in 'Het Nieuws'. Ik mag hopen dat ik als tienjarig jongetje alle klappen voor hen heb opgevangen. Het ene moment fantaseerde hij luidop over zijn lief 'sche-tebezeke,' het ander moment een briesende colère, wapperende handen. *Those were the days*. Zand rover.

Onder de maan langs de lange rivier kijk ik naar het donkere water van de Schelde in Antwerpen. Het is 1987 en nacht. Ik ben tot in de bocht in het noorden gewandeld, zit op het verlaten staketsel. Allerlei borden met 'Verboden toegang' en 'Geen doorgang' genegeerd. Ik snuif de geur op van zoet water en kijk naar de lichten van de haven. Meer stroomafwaarts wacht de zee, het leven. Ik heb een half jaar geleden mijn legerdienst beëindigd, ben daarna, tijdens de autorally Paris-Dakar, met een tweedehands Mercedes, in panne gevallen ergens op de grens van Mali en Algerije, in het hartje van de Sahara. Officieel was ik vermist, maar in mijn hoofd was het nooit zo duidelijk geweest. Genoeg gespeeld. Als ik hier levend uit kom, ga ik mijn droom achterna. Ik wil alleen op een podium staan en uitverkochte theaters laten lachen.

Onder de maan langs de lange rivier. Ik rij de Kennedytunnel uit. Op hun zevenentwintigste staken Kurt Cobain, Jimi Hendrix, Jim Morrison, Amy Winehouse en Janis Joplin met een veerboot de Styx over.

Ik was zevenentwintig jaar en verhuisde naar Antwerpen.

Kartonnen dozen

In 1987 verhuisde ik van Gent naar Antwerpen. In Gent woonde ik boven het Gemeentekrediet in de Hoogstraat. Die etage had jaren leeg gestaan, tot ik mijn stoute schoenen aantrok en een brief schreef met de vraag of ik daar mocht wonen. Ik had ergens gelezen dat Galerie De Zwarte Panter in Antwerpen een pand mocht gebruiken van die bank. Dus 'Als Galerie De Zwarte Panter in Antwerpen dat mag, waarom ik niet in Gent?', was mijn motivatie. Dat bleek niet zo'n sterk argument want bij het Gemeentekrediet vertelde men mij dat die artiesten het pand half gesloopt hadden en het parket in de haard hadden opgestookt.

Toch slaagde ik erin om het met die bank in 1984 op een akkoordje te gooien. Ik mocht er verblijven als ik het netjes hield. Ik woonde er een paar jaar tot ik het bericht kreeg dat ik het pand dringend moest verlaten omdat er een advocatenkantoor zou komen. Mijn bed moest plaats maken voor het bureau van ene Guy Verhofstadt, zo bleek achteraf.

Maar ik was jong, had een pak wensen en een vuistvol dromen en ik wilde voortmaken met mijn leven. Dus ik trok de wijde wereld in. Aan de vooravond van mijn vertrek liet ik me fotograferen met alles wat ik had. Alles wat ik meenam. Een regenjas, twee koffertjes en een vogelkooi.

De vogelkooi kreeg ik voor mijn achttiende verjaardag van Lolly Verbeke, de halfzus van Celie Dehaene. In die kooi had ik een plaasteren beeldje van Mozart gezet. Ik weet nog dat het deurtje van die kooi altijd moest open staan. Als iemand me

vroeg wat de betekenis was, antwoordde ik: 'Dan kan hij vertrekken als hij zin heeft.' Waarschijnlijk naweëën van de tien jaren die ik op kostschool spendeerde.

Op de foto ligt op mijn rechterschoen een hoed. Die laatste was voor mij als straatartiest onontbeerlijk. Ik leefde in die periode van wat mijn publiek in mijn hoed wierp. Met wat ik op straat verdiende, betaalde ik mijn leven en mijn studies.

Mijn lieve moeder geneerde zich rot dat ik op straat 'stond te schooien' zoals ze het noemde. Ze had via via opgevangen dat ik er mime speelde. Op een middag zag ik haar eens in mijn ooghoeken in mijn publiek staan. Ze was even snel weer vertrokken als ze verschenen was. Toen ik thuis kwam, maakte ze er niet veel woorden aan vuil. Ze zei: 'Ik heb één troost, als je je portefeuille verliest, heb je dezelfde avond weer geld.' Op een of andere manier heb ik dat altijd in mijn achterhoofd gehad bij elke beslissing die ik later nam.



Het kartonnen koffertje rechts op de foto heb ik nog altijd.

Die kooi heb ik achtergelaten bij de brocanteur in de Kloosterstraat 15 in Antwerpen. Daar waar in *Het Dwaallicht* van Willem Elsschot ene Maria Van Dam had moeten wonen, maar waar Laarmans en zijn drie 'zwartjes' een winkel in vogelkooien vonden...

Water

Toen ik in Antwerpen kwam wonen, had ik niet veel spullen bij me. Een koffer met kleren en een hoed om op straat op te treden. Ik wilde alles achter mij laten. Moeilijk was dat niet, ik had niet veel meer dan mijn dromen en wensen, en mijn humor en energie om die te realiseren. Ik had geen postzegelverzameling of sigarenbanden. Een doos met krantenknipsels en affiches had ik eens bij een vriend in veiligheid gebracht, maar hij had die bij zijn verhuis achtergelaten. Daarom ben ik altijd verrast als er iets tastbaars opduikt uit mijn verleden. Zo kreeg ik foto's doorgestuurd van een weckpot. Die weckpot was het programmaboekje bij mijn eerste jaaroverzicht in het theater. Een glazen bokaal vol souvenirs aan het voorbije jaar. Stickers, zand, een speelgoedauto, speldjes, chinees geld... Ik vond het bijzonder leuk om alles bij elkaar te sprokkelen, was er dagen mee bezig.

In het begin stak ik best veel energie in het samenstellen van programmaboekjes. Zo maakte ik eens een gebruiksaanwijzing op vraag van mijn sponsor Opel. We hadden de vorm van een manual van de Astra aangepast voor theater, vol grappige verwijzingen. Ik probeerde ook ieder jaar een giveaway te versieren, een geschenkje voor het publiek. Van Fisherman's Friend en Friskmuntjes tot handdoekjes of doopsuiker voor de geboorte van Prinses Elisabeth. Al die leveringen kwamen in het begin van het theaterseizoen aan in mijn kantoor en dan werd elke dag per theater de juiste hoeveelheid meegenomen. Zestigduizend handdoekjes, dat

waren veel dozen, dat ging nog net. Zestigduizend zakjes Fischermans's Friend zorgden dat mijn atelier in de Bourlastraat naar munt rook, zelfs maanden na mijn tour, tot een gat in de zomer. Het hele flatgebouw rook ernaar en als ik de klep van de brievenbus in de voordeur liet openstaan, zelfs de hele straat! Ik ruik ze nog als ik aan de kassa van de supermarkt sta aan te schuiven en de verpakking zie.

Zelf heb ik bijna niets bewaard van mijn voorstellingen. De inhoud staat op video, cd, dvd, dat moest volstaan. Ik ben geen verzamelaar, hoewel ik moet bekennen dat ik in de loop van de jaren toeren in het land, één verzameling heb aangelegd: water. Ik heb tientallen 'ongeopende glazen flessen Belgisch mineraalwater uit de vorige eeuw!' Wat zeg ik, uit het vorig millennium! Die verzameling is er gekomen na een voorstelling in Spa. Ik was immers mimespeler en in het logo van Spa zat een pierrot. In het museum bij de bottelarij raakte ik gefascineerd door de flessen en etiketten die ik sinds mijn jeugd had zien passeren. Zoiets simpel als een fles water veranderde bijna jaarlijks ongemerkt.

Ik begon erop te letten als ik, elke avond weer ergens anders, in mijn kleedkamer zat. Alleen met mijn teksten en een paar flessen 'plat water', die door de organisator werden voorzien. Telkens weer andere flessen en etiketten, want tot in de jaren negentig waren er nog veel lokale brouwers die hun eigen mineraalwater aan de culturele centra leverden. In de loop van de jaren wist ik aan de hand van de flessen in de kleedkamer in welke gemeente ik die avond optrad.

Ik vroeg of ik een fles mocht meenemen voor thuis en ben ze zo beginnen verzamelen. Samen met ongeopende flessen plat water die vrienden voor me meenamen uit de hele wereld. Onlangs vroeg iemand me of het een waardevolle collectie is. Voor mij zijn de herinneringen goud waard, voor de verzekering telt alleen het statiegeld.

Op een omgekeerde bierkrat

Zoals voor elke migrant waren ook voor mij de kleine blijken van solidariteit de vuurtorens van geluk en warmte. Een begroeting, een lach, een eerste kort gesprek. Zoals nu een like, een smiley, een chat. Een teken van leven.

De meest merkwaardige momenten die me als jonge straatartiest bijblijven, zijn die waarop ik gastvrijheid kreeg aangeboden. Niet dat er mensen een brood of een pak koeken in mijn handen duwden, zoals je soms ziet bij daklozen bij de uitgang van een stadssupermarkt. Maar het gebeurde vaak dat wildvreemden me zegden: je mag je bij ons komen schminken of afschminken of naar het toilet gaan. In Brugge herinner ik me een souvenirwinkel, de Giftshop, waar ik altijd welkom was. Waar ik koffie dronk tussen Manneken-Pis, pralines, postkaarten en Brugse kant. Er was ook een café waar ik altijd van de cafébazin 'Lou'tje' ongevraagd een bord warm eten kreeg voorgeschoteld en nooit mocht betalen. En ook de uitbater van de plaatselijke McDonalds kwam me op straat inluisteren dat ik in zijn restaurant nooit moest betalen. Allemaal nog eens bedankt.

In Antwerpen deed ik begin jaren tachtig een paar keer mijn kunstjes op straat tijdens braderieën in de Offerandestraat, Bredabaan, Abdijstraat en Paardenmarkt. Daar heb ik me zelfs nog verkleed in de panden die begin januari 2018 ontploft zijn. Daar zat, over verschillende huizen verspreid, een elektrozaak Disca, die van alles leverde aan de schepen in de haven. Nadat ik in Antwerpen

kwam wonen, heb ik er nog slechts één keer als straatartiest gewerkt. Tijdens het 'Steenfestival', ik vermoed in 1988. Ik wilde immers weg van de straat. Ik wilde hogerop. Zelfs op een bierkrat is al hoger dan op de straatstenen.

Een van de eerste weken dat ik in Antwerpen woonde, botste ik op een straatartiest met wie ik nog had gewerkt. Ook hij had het métier vaarwel gezegd en deed nu zaken in en met het Oostblok. De haven speelde daarin een belangrijke rol. Ja, hij was een succesvol zakenman geworden. En ik? Ik stond inmiddels op een bierkrat mensen te amuseren.

Toen ik hem uitnodigde om bij mij thuis een glas te komen drinken, ging hij er gretig op in. Aan het einde van een hele opsomming lucratieve deals met Russen en Polen, vroeg hij: 'Zou het storen als ik een bad pak?' Na een halve dag 'Geert, waar is uw scheermes?', 'Mag ik uw tandenborstel efkens gebruiken?' en 'Oei, ik trek mijn veters stuk,' wilde hij me trots zijn bedrijfswagen laten zien. Het bleek, niet geheel onverwacht, een aftandse Lada. Hij opende de gedeukte deur en ik zag dat de bestuurderszetel vervangen was door een omgekeerde bierkrat! Hij dankte voor de gastvrijheid en pruttelde weg. Ik heb wekenlang nagenoten.

Ik heb veel geluk gehad

Zoals vele migranten heb ik ook de eerste jaren bij 'de Ford' en 'den Opel' in de haven gewerkt. Als ik dat vertel aan andere migranten, kijken ze me verbaasd aan en zeggen ze: 'Ik ook!' of 'Mijn vader heeft daar nog aan den band gestaan.' Dan voeg ik er aan toe: 'Ik heb er niet echt aan de band gestaan. Of toch wel. Ik heb wel aan de band gestaan, voor allerlei televisieopnames.'

Ik heb veel geluk gehad, ik mocht de dingen doen waarin ik goed was. In de jaren tachtig was dat mime. Zonder woorden verhalen vertellen. Dat 'zonder woorden' kwam goed van pas in een havenstad waar arbeiders uit de hele wereld kwamen werken. Zo heb ik veel weekends, nachtenlang in de kerncentrale van Doel filmpjes opgenomen waarin ik met handen en voeten uitlegde wat de veiligheidsvoorschriften waren.

Ook voor Ford heb ik als mimespeler gewerkt. De allereerste Ford Mondeo heb ik mogen voorstellen aan de pers en aan alle werknemers van Ford. Ze kwamen met hun gezinnen kijken toen ik de auto voorstelde die ze zelf in elkaar hadden gezet. Er kwamen zo'n 25.000 toeschouwers, twee dagen lang drie voorstellingen per uur... aan de lopende band.

Voor Opel, General Motors, heb ik prachtige zaken mogen doen. Ik heb tal van nieuwe modellen mogen helpen lanceren en Plant 2 geopend. In 1993 kwam de vicepresident van GM naar 't Stad met zijn gezin: ik heb hen hier rondgegidst. Het omgekeerde gebeurde ook: in mijn

straat woonden Marokkaanse families waarvan de kostwinners bij 'den Opel' werkten. Op zaterdag werden hun auto's in de zeep gezet. Trots leidden zij mij dan rond onder de motorkap. Iedere week opnieuw.

Inmiddels zijn Ford en Opel uit de haven verdwenen, de namen gonzen nog na maar het werk is weg. De geproduceerde en verkochte auto's staan nu op de Ring. In een havenstad komen en gaan jobs en mensen zoals de schepen. Dan is het hoogtij, dan weer laag. Dertig jaar later worden in mijn buurt geen auto's meer gewassen op straat. De huizen zijn opgeknapt, de bewoners verhuisd, de kinderen hebben ander werk gevonden. Wat blijft zijn herinneringen en de vrienden voor het leven die ik bij Ford en Opel heb gemaakt.